

СЕКЦІЯ 3

КОМПЛЕКСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ СТРУКТУР

С.І. Алексєєва

Національний університет “Львівська політехніка”

КРИТЕРІЇ ДОЦІЛЬНОСТІ ТА НЕОБХІДНОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЦЕСУ РЕЗЕРВУВАННЯ РЕСУРСІВ НТПВ

© Алексєєва С.І., 2011

Процес резервування ресурсів науково-технічної підготовки виробництва (НТПВ), як і будь-який інший процес, повинен розглядатися як послідовна зміна певних етапів чи стадій [1, с 141]. Для цього, в першу чергу, слід обґрунтувати доцільність та необхідність здійснення зазначеного процесу, зокрема, визначити цілі та основні вимоги при створенні резервів (фондів) ресурсів НТПВ, а також, аби найточніше відобразити потребу у здійсненні процесу резервування, необхідно виокремити певні критерії доцільності та необхідності здійснення резервування.

Основні вимоги при створенні резервів (фондів) ресурсів НТПВ слід формулювати, відштовхуючись від етапів господарської діяльності підприємства, які можна поділити наступним чином: етап підготовки виробництва, етап безпосереднього виробництва та етап реалізації продукції. Таким чином, від етапу підготовки виробництва при резервуванні ресурсів НТПВ вимагається забезпечення розширення виробництва, тобто збільшення виробничих потужностей та покращення якісного складу устаткування з метою приведення його до вимог інноваційної продукції; від етапу виробництва – забезпечення інноваційності, тобто інноваційної здатності виробничої системи; від етапу реалізації продукції – забезпечення конкурентних переваг на ринку, врахування можливостей постачальників та побажань споживачів тощо.

Щодо цілей створення резервів (фондів) ресурсів НТПВ, слід зазначити, що їх можна згрупувати за двома напрямками. Перший напрямок стосується збільшення виробничих потужностей, яке потребує проведення робіт з НТПВ, а, отже, й наявності створених резервів ресурсів НТПВ для здійснення безперервного функціонування підприємства. Другим напрямком доцільності процесу резервування є забезпечення інноваційного розвитку підприємства з метою виготовлення конкурентоспроможної продукції, тобто розроблення та впровадження або повністю нової продукції, або удосконалення окремих конструкцій виробів, враховуючи маркетингові параметри (забезпечення конкурентних переваг на ринку за допомогою високого рівня конкурентоспроможності продукції, врахування можливостей постачальників та побажань споживачів тощо) та параметр інноваційності, тобто інноваційної здатності, або здатності створювати та впроваджувати щось нове, удосконалювати існуюче [2]. Таким чином, визначивши цілі та сформулювавши вимоги процесу створення резервів ресурсів НТПВ, розглянемо основні критерії необхідності здійснення резервування.

Одним із критеріїв доцільності та необхідності здійснення процесу резервування є капіталізація підприємства, оскільки вона є процесом постійної трансформації капіталу або майна, метою якого є розвиток підприємства, зокрема вчасне розширення виробництва. Ще одним критерієм є критерій інноваційного розвитку підприємства, який націлений на впровадження інновацій, тобто орієнтований на конструювання, виробництво та збут нових або удосконалених виробів, завдяки чому здобуваються переваги над конкурентами. Цей критерій може розглядатися у трьох площинах і трансформуватися у критерій потрібності інновацій, критерій інноваційності та маркетинговий критерій. Критерій капіталізації та критерій інноваційного розвитку підприємства тісно взаємопов'язані між собою. Розглянемо їх детальніше.

Критерії оцінювання необхідності створення резервів (фондів) ресурсів НТПВ в аспекті капіталізації можна розглядати відповідно до трьох етапів: підготовка виробництва, безпосереднє виробництво і реалізація продукції. Розглянемо зазначені етапи у зворотному порядку, почавши з останнього – етапу реалізації продукції. Він є визначальним через те, що саме на цьому етапі відбувається продаж необхідної споживачам продукції і саме споживачі своїми діями відповідають на запитання про потрібність чи непотрібність запропонованих їм товарів. Саме в процесі реалізації продукції вкладені у виробництво та його підготовку капітали повертаються виробникові. Для цього етапу слід обирати такі маркетингові критерії, як критерій сегментації ринку та критерій конкурентоспроможності продукції з урахуванням фактору часу.

Визначивши критерії етапу реалізації продукції, перейдемо до критеріїв етапу виробництва. З точки зору інноваційного розвитку світової та вітчизняної економіки, для цього етапу важливим є критерій інноваційності, або інноваційної здатності виробничої системи, оскільки виробляти інноваційну продукцію, прийнятну для потенційних споживачів, може лише відповідно озброєне підприємство.

Етапу виробництва, де основним критерієм є критерій інноваційності (інноваційної здатності), передує етап підготовки виробництва, який характеризується визначенням потреби щодо інноваційного оновлення. Тому для цього етапу основним критерієм має виступати інноваційна потрібність, яка дає змогу визначити рівень потреби в інноваціях.

Отже, оскільки капіталізація необхідна на усіх етапах, то її можна розглядати як певний узагальнюючий критерій, в той час як названі вище критерії слід розглядати як часткові, притаманні окремим етапам функціонування підприємства.

Згідно критерію потрібності інновацій підприємство визначає доцільність та необхідність створення резервів ресурсів НТПВ із врахуванням потреби у створенні нових товарів, вдосконаленні методів виробництва, виробленні нових методів діяльності на ринку, вдосконаленні організаційних структур управління. Цей критерій відображається через показник потрібності здійснення робіт з НТПВ, який дає змогу відповісти на питання про ступінь обов'язковості застосування, використання чого-небудь нового чи удосконаленого у відносному вимірюванні. Для вимірювання «потрібності» наукових розробок, конструкторських та технологічних рішень, слід співвідносити кількість впроваджених розробок (нових машин, механізмів, технологічного устаткування тощо) з кількістю виданих патентів на винаходи [3, с. 285-288].

Критерій інноваційності характеризує потребу підприємства у формуванні резервів (фондів) ресурсів НТПВ з метою вчасного забезпечення здатності створювати нові вироби, покращувати якість існуючої продукції, впроваджувати повністю нові або удосконалені технологічні процеси, тобто створювати та впроваджувати інновації, а також брати участь в інноваційних процесах [2]. Тобто врахування цього критерію необхідності резервування ресурсів НТПВ дозволяє підприємству вчасно та успішно реалізовувати інноваційний процес та генерувати інноваційні ідеї.

Маркетинговий критерій покликаний враховувати доцільність виготовлення інноваційної продукції, зокрема, побажання споживачів та можливості постачальників (критерій сегментації ринку), а також орієнтуватись на забезпечення конкурентних переваг на ринку в кожен момент часу (критерій конкурентоспроможності продукції з врахуванням фактору часу). Тобто створені резерви ресурсів НТПВ забезпечать вчасний випуск на ринок нової або удосконаленої продукції, яка забезпечить конкурентні переваги.

Отже, критерії доцільності та необхідності здійснення процесу резервування ресурсів НТПВ пропонуємо поділяти на критерій капіталізації підприємства з метою вчасного розширення виробництва (збільшення виробничих потужностей) та критерій інноваційного розвитку підприємства, який включає критерій потрібності інновацій, критерій інноваційності та маркетинговий критерій, який, у свою чергу, містить критерій сегментації ринку та критерій конкурентоспроможності продукції з урахуванням фактору часу.

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.3. / Редкол.: ...С.В.Мочерний (відп. ред..) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с. 2. Оцінювання інноваційності технологічних процесів

машинобудівних підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / В.Й. Жезуха; НУ «Львівська політехніка». – Л., 2010. – 23 с. 3. Алексєєва С.І. Показник потрібності у плануванні науково-технічної підготовки виробництва / Кузьмін О.Є., Алексєєва С.І. // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2010. Випуск 21 – 474 с. – (Фінансово-економічні перспективи розвитку України в умовах глобалізації).

І.В. Алексєєв, О.П. Волошин
Національний університет “Львівська політехніка”

РОЛЬ ПЕРВИННИХ ЛАНОК З ПІДГОТОВКИ ТА ВИКОРИСТАННЯ КАДРІВ ПІДПРИЄМСТВ

© Алексєєв І.В., Волошин О.П., 2011

Відтворення кадрового потенціалу містить взаємодоповнюючі процеси підготовки та використання кадрів. Ці процеси реалізуються у первинних ланках – у виконавця підготовки, яким виступає навчальний заклад (або навчальні заклади, що відбувається найчастіше через широкий спектр замовлення на фахівців різних професій, спеціальностей та кваліфікації), та у замовника – підприємства, яке й використовує підготовлені для нього кадри.

Первинними зазначені ланки слід називати тому, що саме в них відбуваються ті початкові, первинні процеси, які зумовлюють необхідність формування кадрового потенціалу підприємств і реалізують саму підготовку кадрів.

Очевидно, що запит на підготовку кадрів мають формувати підприємства. Коли здійснюється перехід від окремого підприємства до їх множини, то маємо на увазі подальший перехід до множини заявок на підготовку фахівців однойменних професій, спеціальностей та кваліфікації, що має задовольнятися різноманітними навчальними закладами. Адже в освітній сфері, як і у виробничій, масштаб надання освітніх послуг слугуватиме здешевленню навчання, а відтак зниженню ціни підготовки окремого фахівця. В цьому зацікавлені не лише підприємства-замовники, а й виконавці – навчальні заклади. Надто дорогі послуги не замовлятимуться, через що в умовах ринкової конкуренції будуть звертатися за аналогічними за якістю послугами до інших навчальних закладів.

Щодо підприємств-замовників освітніх послуг з підготовки кадрів, то ними виступали й виступатимуть практично усі підприємства різних видів економічної діяльності, різних форм власності та форм господарювання. Вони відрізняються між собою хіба що структурою технологічних процесів, які й визначають безпосередню потребу у фахівцях певних професій та спеціальностей. Масштаб виробництва звичайно визначає кількісні вимоги до структури персоналу, а відтак і кількісне значення потреби у підготовці кадрів.

Склад первинних ланок з підготовки кадрів теж є доволі різноманітним. Робітничі кадри готують професійно-технічні училища. Інженерні кадри готують академії та університети. Тут слід також нагадати про наявність не лише університетів, які навчають фахівців з різноманітних технічних спеціальностей і таким чином забезпечують підготовку фахівців широкого спектру спеціальностей, а й про профільні університети й академії галузевого спрямування, що здійснюють навчання студентів для підприємств окремих видів економічної діяльності. Такими можна вважати вищі навчальні заклади гірничого, металургійного, машинобудівного, харчового, сільськогосподарського профілю та багато інших. Історично склалося так, що такі вузькопрофільні навчальні заклади було утворено поряд з ВНЗ університетського типу – раніше політехнічними інститутами, а нині технічними університетами. Говорячи про форми власності ВНЗ, теж слід